

ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ СТІЙКІСТЮ УКРАЇНИ

Вступ. В умовах масштабної російської військової агресії в українській державі відбувається усвідомлення необхідності посилення спроможностей держави у протидії сучасним загрозам і небезпекам на основі формування механізмів забезпечення стійкості держави. Ключовими пріоритетами реалізації державної політики у цій сфері має стати формування нових систем, адаптованих до постійної дії чинників негативного впливу з метою забезпечення національної безпеки України. Метою є дослідження правових аспектів управління національною стійкістю України. Об'єкт дослідження – управління національною стійкістю України та його правові аспекти.

Методи. Методами дослідження є сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання, серед яких: аналіз – для опрацювання наукових та нормативно-правових джерел; індуктивний та дедуктивний – для аналізу й узагальнення інформації з тематики дослідження; прогнозування та синтезу – для формулювання висновків та рекомендацій за підсумками дослідження.

Результати. Авторкою здійснено огляд останніх наукових та аналітичних праць, присвячених проблемам забезпечення національної стійкості. Відзначено питання, які становлять основну проблематику щодо забезпечення національної стійкості та шляхи, які пропонуються для їх розв'язання. При цьому авторка статті констатує, що проведений аналіз досліджень і публікацій вітчизняних науковців, присвячених забезпеченню національної стійкості, дозволяє дійти висновку, що правові засади її забезпечення ними предметно не досліджувались. Далі, послідовно, на підставі проведеного аналізу нормативно-правових актів, якими регламентується, забезпечення національної стійкості дослідниця пропонує закріпити на рівні законодавства визначення поняття "національна стійкість", під якою пропонується розуміти стратегію існування держави та суспільства, засновану на здатності зберігати збалансованість розвитку та адекватно реагувати на зовнішні і внутрішні виклики, протистояти загрозам і кризам будь-якого походження та характеру, швидко адаптуватися до змін безпечного середовища та відновлюватися після кризових ситуацій.

Висновки. Проведене дослідження дозволило дійти наступних висновків: аналіз праць вітчизняних науковців і нормативно-правових актів дозволив виокремити основні напрями досліджень проблем забезпечення національної стійкості і встановити, що серед науковців і законотворців немає єдиного розуміння тлумачення змісту поняття "національна стійкість". Встановлено, що національна стійкість на відміну від національної безпеки є більш широким поняттям. А аналіз нормативно-правових актів дозволив дійти висновку, що для належного правового забезпечення управління національною стійкістю вітчизняним законодавством має бути визначено організаційний механізм системи забезпечення національної стійкості, розподіл відповідальності, координації відповідної діяльності, стратегічного планування тощо. Перспективним для подальших розвідок варто зазначити вивчення європейського досвіду за порушеною проблематикою.

Ключові слова: національна безпека, національна стійкість, правове регулювання, критична інфраструктура, кризові ситуації.

Вступ

Актуальність дослідження. Дослідження проблематики, пов'язаної з національною стійкістю, надзвичайно актуалізувалось після подій 2014 року, які призвели до окупації АР Крим та окремих областей Донецької та Луганської областей та створення на їх території квазі-республік, підконтрольних РФ. Згодом масштабна агресія РФ проти України у 2022 році поставила на порядок денний необхідність посилення спроможностей держави протидіяти сучасним загрозам і небезпекам, в основу яких мають бути покладено формування механізмів забезпечення стійкості держави шляхом формування нових систем, адаптованих до постійної дії чинників негативного впливу.

Джерела. Вітчизняні науковці та аналітики досліджують окремі аспекти національної стійкості.

Так, О. Резніковою здійснено аналіз практик забезпечення національної стійкості, що існують у світі, з поглядом можливості їх імплементації в Україні, та розроблені рекомендації щодо концептуальних засад та моделі забезпечення національної стійкості в Україні, формування й реалізації комплексної державної політики у сфері національної безпеки та стійкості, удосконалення законодавства України у відповідній сфері (Резнікова, 2022).

Г. Ситник, В. Гура, С. Іванов розкривають зміст світоглядно-управлінської складової проблеми забезпечення національної стійкості та відзначають важливість її врахування у діяльності суб'єктів публічного управління та

амністування (Ситник, Гура, & Іванов, 2025а), а також розкривають зміст основних чинників, які визначають особливості функціонування сучасних економічних систем, актуалізують необхідність впровадження системного аналізу небезпек економічної стійкості, які мають бути враховані на етапах вказаного аналізу (фінансовий, соціально-демографічний та екологічний чинники, обмеженість ресурсів та зовнішньоекономічна залежність) (Ситник, Гура, & Іванов, 2025б).

М. Орел досліджує політико-соціальні та інституціональні аспекти забезпечення національної стійкості, зокрема політичну ідентифікацію та соціальну ідентичність особистості як чинники національної стійкості; когнітивні ознаки суспільно-політичної дестабілізації, як небезпеки національній стійкості; інституціонально-цивілізаційний підхід до формування механізмів забезпечення безпеки та стійкості соціальних систем (Орел, 2024).

У статті Г. Ситника, Г. Заворітньої, А. Павлінця національна стійкість розглядається як наукова категорія, що поєднує здатність держави і суспільства протистояти сучасним викликам, адаптуватися до кризових явищ і відновлювати свою функціональність (Ситник, Заворітня, & Павлінець, 2025).

У дослідженні організаційної стійкості як наукової категорії (Ситник, & Орел, 2025) його автори відзначають, що досвід іноземних країн, передусім США щодо розробки та реалізації державної політики забезпечення безперервності виконання життєво важливих функцій

© Клименко Наталія, 2025

для суспільства та держави є цінним для України, тому його застосування на вітчизняних теренах може суттєво сприяти забезпеченню національної безпеки завдяки підвищенню ефективності функціонування сектору безпеки та оборони та об'єктів критичної інфраструктури в умовах надзвичайних кризових ситуацій.

Науковці в ході дослідження проблеми оцінювання ризиків національній безпеці зумовлених зниженням рівня національної стійкості наголошують на необхідності впроваджувати системні заходи для підвищення якості оцінювання ризиків національній безпеці, зумовлених зниженням рівня національної стійкості та оперативності реагування на них. Зокрема, мова йде про формування єдиної інформаційної бази даних про ризики; впровадження новітніх аналітичних інструментів для прогнозування ризиків; створення єдиного координаційного центру з управління ризиками; удосконалення освітніх програм для підготовки фахівців у сфері національної безпеки. Їх виконання, на думку авторів, дозволить приймати ефективні рішення щодо реагування на фактори, які є причинами зниження рівня національної стійкості (Ситник, Орел, & Заворітня, 2025a).

Розглядаючи проблемне поле дослідження стійкості соціальних систем у контексті їх безпеки Г. Ситник, М. Орел, Г. Заворітня доводять, що стійкість системи нерозривно пов'язана з її безпекою та що належний рівень стійкості є передумовою адекватного реагування на небезпеки її буття, тобто дозволяє адаптуватися до змін середовища її існування (Ситник, Орел, & Заворітня, 2025b).

Проте жодне із проаналізованих досліджень не акцентує уваги на правових аспектах управління національною стійкістю України.

Метою є дослідження правових аспектів управління національною стійкістю України. Для реалізації поставленої мети визначено наступне завдання: дослідити розуміння тлумачення змісту поняття "національна стійкість" науковцями та законотворцями; визначити співвідношення понять "національна стійкість" та "національна безпека"; здійснити аналіз правового забезпечення управління національною стійкістю України.

Об'єкт дослідження – правові аспекти управління національною стійкістю України.

Методи

Методами дослідження є сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання, серед яких зокрема: аналіз було використано для опрацювання наукових, аналітичних та законодавчих та нормативно-правових джерел; індуктивний та дедуктивний – для аналізу й узагальнення інформації з тематики дослідження; прогнозування та синтезу застосовувались в ході формулювання висновків та рекомендацій за підсумками дослідження.

Дослідження базується на аналізі законодавчих та інших нормативно-правових актів і праць вітчизняних науковців та аналітиків, які досліджували дану проблематику.

Результати

Національна стійкість країни означає гідну відповідь на виклики і випередження загроз та їх нейтралізацію. За своєю суттю вона є стратегією недопущення переростання викликів у загрози, а загроз у кризи. Проте це є певним ідеалом, оскільки в певний момент часу кризові явища можуть виникнути у будь-якій країні. Зважаючи на це, національна стійкість також має означати й здатність до ефективного відновлення після криз. Тобто "національна стійкість країни – це така

стратегія її існування, коли вона здатна зберігати збалансованість розвитку та успішно відповідати на зовнішні і внутрішні виклики, протистояти загрозам і кризам, більш того, зусиллями політичної та інтелектуальної еліти вчасно передбачати й ефективно реагувати на них заради гідної самореалізації та гуманістичного розвитку людини, які забезпечує держава в балансі з громадянським суспільством. Таке розуміння національної стійкості робить її реальним потенціалом національної безпеки країни" (Пирожков та ін. (Ред.), 2022).

Водночас, "на відміну від національної безпеки, яка більше концентрується на військовій складовій, національна стійкість є більш ширшим поняттям і охоплює протидію загрозам в усіх сферах – політичній, економічній, військово-політичній, інформаційній, гуманітарній, екологічній" (Пирожков, 2022). Тому "головний акцент національної стійкості не на реагуванні на гібридні виклики та деструктивні впливи, а на застосуванні стратегій випередження їх появи, формування у державі та суспільстві стійкого імунітету до них за допомогою створення несприятливого середовища для реалізації гібридних загроз і викликів" (Пирожков, 2022).

Проте, на відміну від вищезазначеного, у вітчизняних нормативно-правових актах, зокрема в Стратегії національної безпеки України 2020 року (далі – Стратегія), стійкість визначається як "здатність суспільства та держави швидко адаптуватися до змін безпечного середовища й підтримувати стає функціонування, зокрема шляхом мінімізації зовнішніх і внутрішніх уразливостей" (Про Стратегію національної безпеки України, 2020).

Згідно із вищезазначеною Стратегією, держава запроваджує національну систему стійкості для забезпечення високого рівня готовності суспільства і держави до реагування на широкий спектр загроз, що передбачатиме: "оцінку ризиків, своєчасну ідентифікацію загроз і визначення вразливостей; ефективне стратегічне планування і кризовий менеджмент, зокрема впровадження універсальних протоколів реагування на кризові ситуації та відновлення з урахуванням рекомендацій НАТО; дієву координацію та чітку взаємодію органів сектору безпеки і оборони, інших державних органів, територіальних громад, бізнесу, громадянського суспільства і населення у запобіганні й реагуванні на загрози та подоланні наслідків надзвичайних ситуацій; поширення необхідних знань і навичок у цій сфері; налагодження та підтримання надійних каналів комунікації державних органів із населенням на всій території України. Держава створює ефективну систему безпеки та стійкості критичної інфраструктури, засновану на чіткому розподілі відповідальності її суб'єктів та державно-приватному партнерстві" (Про Стратегію національної безпеки України, 2020).

Крім Стратегії, про стійкість зазначається і в іншому документі стратегічного характеру: Стратегії воєнної безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 25.03.2021 р. № 121, якою передбачається "забезпечення національної стійкості у ході всеохоплюючої оборони України" (Про Стратегію воєнної безпеки, 2021). Зокрема у ній зазначається, що стійкість у ході такої оборони досягається "здатністю системи управління державою, сил оборони, національної економіки, інфраструктури та суспільства швидко відновлюватися та адаптуватися до змін у безпековому середовищі. При цьому, взаємодія в процесі всеохоплюючої оборони України вимагає координації заходів, що здійснюються в державі під час воєнних дій та відбудовного періоду, із заходами, що

вживаються для підтримки України інституціями Європейського Союзу, НАТО та їх державами-членами, іншими державами та міжнародними організаціями" (Про Стратегію воєнної безпеки, 2021).

На відміну від вищезгаданих стратегій, у Концепції забезпечення національної системи стійкості, затвердженій Указом Президента України від 27.09.2021 р. № 479, національна стійкість визначається як "здатність держави і суспільства ефективно протистояти загрозам будь-якого походження і характеру, адаптуватися до змін безпекового середовища, підтримувати стале функціонування, швидко відновлюватися до бажаної рівноваги після кризових ситуацій" (Про запровадження національної системи стійкості, 2021).

Зазначена Концепція визначає мету, основні принципи, напрями, механізми та строки запровадження і функціонування національної системи стійкості, спрямованої на "забезпечення здатності держави і суспільства своєчасно ідентифікувати загрози, виявляти вразливості та оцінювати ризики національній безпеці, запобігати або мінімізувати їх негативні впливи, ефективно реагувати та швидко і повномасштабно відновлюватися після виникнення загроз або настання надзвичайних та кризових ситуацій усіх видів, включаючи загрози гібридного типу, але не обмежуючись ними" (Про запровадження національної системи стійкості, 2021).

Впроваджувана національна система стійкості має передбачати забезпечення функціонування таких базових елементів:

"1) гарантована дієвість та спроможність до повноцінного функціонування системи державних органів, їх інституційна стійкість;

2) безпека та захищеність об'єктів критичної інфраструктури, зокрема: стійке постачання продовольства, водопостачання, енергопостачання, постачання теплової енергії; стійке функціонування транспортних систем; кібербезпека; захищеність та безперебійне функціонування інформаційних та комунікаційних послуг; забезпечення оборони та правопорядку; здатність системи охорони здоров'я функціонувати в умовах посилених навантажень;

3) спроможність єдиної державної системи цивільного захисту до дій в умовах загрози чи виникнення надзвичайних ситуацій;

4) здатність ефективно реагувати на неконтрольоване масове переміщення людей;

5) суспільна стійкість, зокрема, до інформаційних впливів;

6) фінансово-економічна стійкість, зокрема, безперервність основних бізнес-процесів" (Про запровадження національної системи стійкості, 2021).

При цьому національна система стійкості забезпечує здатність суспільства і держави, як вищої форми його інституціалізації, здійснювати ідентифікацію зовнішніх і внутрішніх загроз, спрямовувати свою діяльність у сфері національної безпеки на своєчасне виявлення інших вразливостей, проводити оцінювання реальних і потенційних ризиків національній безпеці, вживати дії щодо запобігання негативним впливам, а також забезпечувати ефективне реагування і швидке відновлення за наслідками виникнення надзвичайних ситуацій та кризових подій, враховуючи загрози гібридного характеру.

У вищезазначеній Концепції також йдеться про концептуальні засади національної системи стійкості, до якої слід відносити "комплекс цілеспрямованих дій,

методів та механізмів взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, інститутів громадянського суспільства, які гарантують збереження безпеки і безперервності функціонування основних сфер життєдіяльності суспільства і держави до, під час і після настання кризової ситуації" (Про запровадження національної системи стійкості, 2021).

Ураховуючи те, що формування системи забезпечення національної стійкості є складним завданням, вирішення якого передбачає залучення державних інституцій та експертів, визначення на початковому етапі концептуальних засад відповідного процесу покликане забезпечити спільне бачення проблем та завдань, які необхідно реалізувати, а також визначення принципів функціонування відповідної системи тощо.

У затвердженому Кабінетом Міністрів України на виконання вищезгаданої Концепції Плані заходів з реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості до 2025 року (Про план заходів з реалізації Концепції..., 2023) передбачено виконання комплексу завдань та відповідних заходів:

- ідентифікація загроз, виявлення вразливостей, оцінювання та пріоритезація ризиків національній безпеці, що передбачає: запровадження цілісної системи ідентифікації, оцінки та пріоритезації загроз і ризиків, здійснення оцінки відповідних вразливостей і ризиків національній безпеці органами публічної влади;

- запобігання виникненню загроз і настанню кризових ситуацій та мінімізація ризиків, що передбачає: підвищення готовності органів публічної влади та їх спроможності до кризових ситуацій; формування професійних компетентностей публічних службовців для забезпечення національної стійкості, створення відповідної системи стійкості та залучення до цієї системи інших суб'єктів, підвищення обізнаності населення та його окремих цільових груп з одночасним формуванням відповідної культури поведінки з реагування на загрози;

- реагування на загрози і кризові ситуації, що передбачає: розроблення та оновлення підходів до реагування на виникнення загроз національній безпеці, забезпечення сталого функціонування органів публічної влади та надання основних послуг населенню у разі настання кризової ситуації, проведення оцінки спроможності територіальних громад надавати підтримку силам безпеки і оборони у кризовий період;

- подолання наслідків виникнення загроз або настання кризових ситуацій, а також відновлення сталого функціонування, що передбачає: посилення спроможностей органів публічної влади для належного відновлення сталого функціонування, розвиток міжнародної співпраці та залучення бізнесу до забезпечення відновлення, спроможності громад під час відновлення за принципом "краще, ніж було";

- моніторинг реалізації та аналізу ефективності ухвалених рішень, що передбачає запровадження єдиної уніфікованої системи збору інформації для відстеження стану національної стійкості, здійснення постійного моніторингу показників та періодичного аналізу стану досягнення стійкості у сфері безперервності урядування, удосконалення підходів до розроблення та впровадження управлінських рішень у сфері безпеки, кібербезпеки та реагування на гібридні загрози (Про план заходів з реалізації Концепції..., 2023).

Водночас варто зазначити, що створення нормативно-правової бази для забезпечення національної системи

стійкості передбачає розроблення та прийняття низки законодавчих на підзаконних нормативно-правових актів України, зокрема щодо:

- внесення змін до Закону України "Про національну безпеку України" (Закон, 2018), Кодексу цивільного захисту України (Кодекс, 2012) та інших нормативно-правових документів щодо визначення організаційного механізму системи забезпечення національної стійкості, розподілу відповідальності та координації відповідної діяльності;

- упровадження практики та визначення єдиної методики оцінювання ризиків та ідентифікації загроз національній безпеці, оцінювання стану спроможностей та виявлення уразливостей на державному та регіональному й місцевому рівнях, з урахуванням визначення форматів поширення відповідних результатів;

- прийняття Закону України про державне стратегічне планування, внесення змін до Закону України "Про національну безпеку України" та Бюджетного кодексу України з метою формування цілісної системи стратегічного планування з урахуванням бюджетного процесу;

- внесення змін до законодавчих актів з питань планування у сферах національної безпеки щодо вдосконалення планування спільних заходів на випадок кризових ситуацій зі складними каскадними ефектами, упровадження універсальних протоколів узгоджених дій з реагування на загрози та кризові ситуації на різних етапах їх розвитку тощо;

- визначення в країні регіональних та місцевих координаційних органів з питань забезпечення стійкості регіонів та місцевих громад, створення діючих на постійній основі організаційних форматів взаємодії на територіальному рівні та визначення їх повноважень у відповідній сфері;

- визначення механізмів стимулювання наукових досліджень, розбудови державно-приватного партнерства у сфері забезпечення національної безпеки та стійкості, у тому числі встановлення зобов'язань державних та приватних партнерів; визначення порядку, каналів та форматів обміну інформацією між суб'єктами забезпечення національної стійкості про поточні та прогнозовані загрози, сигнали раннього виявлення загроз, стан відповідних спроможностей, виявлені уразливості, а також про плани, механізми та процедури запобігання й реагування на них та відновлення у посткризовий період тощо;

- визначення цільових аудиторій та впровадження практики регулярного проведення навчань, тренувань з питань забезпечення готовності та реагування на загрози та кризові ситуації (Резнікова, 2022).

Крім того, в процесі реалізації стратегії національної стійкості слід проаналізувати співвідношення глобальних та локальних викликів і загроз, у тому числі гібридних, в яких змішуються глобальне та локальне, а деструктивне маскується під конструктив. Проте результат такого аналізу можливий лише за умов створення глобалізаційної стратегії країни, як кульмінації стратегії національної стійкості, успішне втілення якої сприятиме зростанню цивілізаційної суб'єктності України у сучасному світі.

Зважаючи на зазначене, основні пріоритети стратегії національної стійкості України складають:

- економічна стійкість: успішна економіка є базисом цивілізаційної суб'єктності країни, тож є важливим елементом стратегії національної стійкості. Важливою складовою економічної стійкості є енергетична стійкість, яка потребує проведення моніторингу світового й регіональних енергетичних ринків та ефективної енерге-

тичної політики держави в контексті усвідомлення актуальних загроз і викликів та можливостей протидіяти ним;

- соціально-політична й правова стійкість передбачають аналіз і нейтралізацію деструктивних викликів і загроз в контексті розвитку внутрішньої політики держави, її політикуму, взаємодії держави та громадянського суспільства, правової та правоохоронної систем країни, їх місце в міжнародно-правовій архітектурі;

- гуманітарна стійкість потребує забезпечення базових потреб та прав людини, аналіз викликів та загроз розвитку людини в Україні та адекватну відповідь на них шляхом ефективного функціонування гуманітарної сфери, її суб'єктів та інститутів. До структури гуманітарної стійкості має бути включено демографічну стійкість, яка в умовах військової агресії та значних людських втрат має адекватно реагувати на міграційні проблеми країни у сучасному глобалізованому світі та наслідків агресії Росії. Складовою цієї стійкості є етнонаціональна стійкість, яка є результатом етнонаціональної політики держави у взаємодії з поліетнічним громадянським суспільством і означає гармонійну цілісність етнічних спільнот України об'єднаних навколо поваги до прав людини та демократичних цінностей;

- духовно-культурна стійкість вимагає дослідження мистецького та релігійного середовища України, оскільки вони мають найбільший вплив на формування світогляду, оцінку викликів та загроз у цій сфері та розроблення рекомендацій з метою їх попередження та нейтралізації;

- морально-психологічна стійкість означає здатність народу країни бути вірним цінностям та принципам суспільної моралі, що дозволяє формувати установки громадян для успішної протидії гібридним загрозам, особливо в умовах війни;

- освітня та наукова стійкість передбачає аналіз викликів та загроз у контексті розвитку освіти і науки, з урахуванням зовнішніх впливів на ці сфери;

- стійкість масових комунікацій (мережево-інформаційна) потребує оцінки інформаційного середовища країни щодо викликів та загроз (насамперед у засобах масової інформації та соціальних мережах Інтернету) та здатності ефективно їм протидіяти спільними діями держави та громадянського суспільства;

- кіберстійкість означає прогнозування та нейтралізацію спрямованих на дестабілізацію в політичній, економічній, технологічній та військовій сферах країни кібератак, які можуть спричинити послаблення її суб'єктності та спровокувати різноманітні кризові ситуації;

- військово-політична стійкість в стані війни, в якому перебуває держава може бути виділена як окрема складова (Пирожков, 2022).

За умов збалансованої взаємодії держави й громадянського суспільства зазначені складові стратегії національної стійкості України стануть реальними, а не утопічними.

Дискусія і висновки

Вищевикладене дає підстави дійти наступних висновків:

- серед науковців і законотворців немає єдиного розуміння тлумачення змісту поняття "національна стійкість";

- національна стійкість на відміну від національної безпеки є більш широким поняттям;

- для належного правового забезпечення управління національною стійкістю вітчизняне законодавство має зазнати змін з метою визначення організаційного механізму системи забезпечення національної стійкості, розподілу відповідальності, координації відповідної діяльності, стратегічного планування тощо.

Зважаючи на зазначене, пропонуємо під час підготовки проєктів законодавчих та стратегічних документів у сфері національної безпеки закріпити на рівні законодавства визначення поняття "національна стійкість", під якою пропонуємо розуміти стратегію існування держави та суспільства, засновану на здатності зберігати збалансованість розвитку та адекватно реагувати на зовнішні і внутрішні виклики, протистояти загрозам і кризам будь-якого походження та характеру, швидко адаптуватися до змін безпекового середовища та відновлюватися після кризових ситуацій.

Перспективним для подальших розвідок має стати вивчення європейського досвіду за порушеною проблематикою.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах. Фінансування здійснюється за власні кошти авторів.

Список використаних джерел

- Кодекс цивільного захисту України, Закон України № 5403-VI. (2012). Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
- Орел, М. Г. (2024). Політико-соціальні та інституціональні аспекти забезпечення національної стійкості. *Концептуальні засади національної стійкості та державна політика врегулювання воєнно-політичних конфліктів* (за ред. Г.П. Ситника) (с. 77–140). ТОВ "Академпрес".
- Пирожков, С. І., Майборода, О. М., Хамітов, Н. В., Головаха, Є. І., Дембіцький, С. С., Смолий, В. А., Скрипнюк, О. В., & Стоєцький, С. В. (Ред.). (2022). *Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз: національна доповідь*. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.
- Пирожков, С.І. (2022). Національна стійкість України: стратегія забезпечення. *Український географічний журнал*, 2(188). 3–10. https://ukrgeojournal.org.ua/sites/default/files/UGZ_2022_2_003.pdf
- Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року "Про Стратегію національної безпеки України", Указ № 392. (2020). Президент України. <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
- Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року "Про Стратегію воєнної безпеки України", Указ № 121. (2021). Президент України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>
- Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року "Про запровадження національної системи стійкості", Указ № 479. (2021). Президент України. <https://www.president.gov.ua/documents/4792021-40181>
- Про план заходів з реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості до 2025 року, Розпорядження № 1025-р. (2023). Кабінет Міністрів України. <https://zakon.rada.gov.ua/go/1025-2023-%D1%80>
- Про національну безпеку України, Закон України № 2469-VIII. (2018). Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
- Резнікова, О. О. (2022). Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища. Національний інститут стратегічних досліджень. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-06/reznikova_book_web.pdf
- Ситник, Г. П., Гура, В. Л., & Іванов, С. А. (2025a). Світоглядно-управлінський аспект проблеми забезпечення національної стійкості. *Національні інтереси України*, 2(7), 1053–1070. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2\(7\)-1053-1070](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2(7)-1053-1070)
- Ситник, Г. П., Гура, В. Л., & Іванов, С. А. (2025b). Системний аналіз небезпек економічній стійкості як складова забезпечення національної безпеки. *Національні інтереси України*, 2(7), 410–426. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2\(7\)-410-426](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2(7)-410-426)
- Ситник, Г. П., Заворітня, Г. П., Павлінець, А. В. (2025). Національна стійкість як наукова категорія та пріоритети суб'єктів публічного управління щодо її забезпечення. *Наукові інновації та передові технології*, 2(42), 211–223. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-2\(42\)-211-223](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-2(42)-211-223)
- Ситник, Г. П., & Орел, М. Г. (2025). Організаційна стійкість як наукова категорія та пріоритет забезпечення національної безпеки: іноземний досвід для України. *Національні інтереси України*, 8(13), 311–328. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-8\(13\)-311-327](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-8(13)-311-327)

Ситник, Г.П., Орел, М.Г., & Заворітня, Г.П. (2025a). Проблема оцінювання ризиків національній безпеці зумовлених зниженням рівня національної стійкості: методологічні та управлінські аспекти. *Успіхи і досягнення у науці*, 3(13), 614–636. [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-3\(13\)-614-636](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-3(13)-614-636)

Ситник, Г.П., Орел, М.Г., & Заворітня, Г.П. (2025b). Проблемне поле дослідження стійкості соціальних систем у контексті їх безпеки. *Національні інтереси України*, 2(7), 427–444. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2\(7\)-427-444](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2(7)-427-444)

References

- Civil Protection Code of Ukraine, Law of Ukraine No. 5403-VI. (2012). Verkhovna Rada of Ukraine [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
- On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of September 14, 2020 "On the National Security Strategy of Ukraine", Decree No. 392. (2020). President of Ukraine [in Ukrainian]. <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
- On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of March 25, 2021 "On the Military Security Strategy of Ukraine", Decree No. 121. (2021). President of Ukraine [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>
- On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of August 20, 2021 "On the introduction of a national resilience system", Decree No. 479. (2021). President of Ukraine [in Ukrainian]. <https://www.president.gov.ua/documents/4792021-40181>
- On the Action Plan for the Implementation of the Concept for Ensuring the National Resilience System by 2025, Order No. 1025-r. (2023). Cabinet of Ministers of Ukraine [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/go/1025-2023-%D1%80>
- On National Security of Ukraine, Law of Ukraine No. 2469-VIII. (2018). Verkhovna Rada of Ukraine [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
- Orel, M. H. (2024). Political, social and institutional aspects of ensuring national stability. Conceptual principles of national stability and state policy for the settlement of military-political conflicts, Academpress [in Ukrainian].
- Pyrozkhov, S. I., Maiboroda, O. M., Khamitov, N. V., Holovakha, Ye. I., Dembitskyi, S. S., Smolii, V. A., Skrypniuk, O. V., & Stoitskyi, S. V. (Eds.). (2022). National Resilience of Ukraine: Strategy for Responding to Challenges and Anticipating Hybrid Threats: National Report. I. F. Kuras Institute of Political and Ethno-National Studies, NAS of Ukraine [in Ukrainian].
- Pyrozkhov S. I. (2022). National Stability of Ukraine: Strategy of Provision. *Ukrainian Geographical Journal*, 2(188). C. 3–10. URL: https://ukrgeojournal.org.ua/sites/default/files/UGZ_2022_2_003.pdf
- Reznikova, O. O. (2022). National Resilience in a Changing Security Environment. National Institute for Strategic Studies [in Ukrainian]. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-06/reznikova_book_web.pdf
- Sytnyk, H. P., Hura, V. L., & Ivanov, S. A. (2025a). The ideological and managerial aspect of the problem of ensuring national stability. *National interests of Ukraine*, 2 (7), 1053–1070 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2\(7\)-1053-1070](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2(7)-1053-1070)
- Sytnyk, H. P., Hura, V. L., & Ivanov, S. A. (2025b). Systematic analysis of threats to economic stability as a component of ensuring national security. *National interests of Ukraine*, 2(7), 410–426 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2\(7\)-410-426](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2(7)-410-426)
- Sytnyk, H. P., Zavoritnia, H. P., Pavlinets, A. V. (2025). National sustainability as a scientific category and priorities of public administration entities regarding its provision. *Scientific innovations and advanced technologies*, 2(42), 211–223 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-2\(42\)-211-223](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-2(42)-211-223)
- Sytnyk, H. P., & Orel, M. H. (2025). Organizational sustainability as a scientific category and a priority for ensuring national security: foreign experience for Ukraine. *National interests of Ukraine*, 8(13), 311–328 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-8\(13\)-311-327](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-8(13)-311-327)
- Sytnyk, H. P., Orel, M. H., & Zavoritnia, H. P. (2025a). The problem of assessing risks to national security caused by a decrease in the level of national resilience: methodological and managerial aspects. *Successes and achievements in science*, 3(13), 614–636 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-3\(13\)-614-636](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-3(13)-614-636)
- Sytnyk, H. P., Orel, M. H., & Zavoritnia, H. P. (2025b). The problem field of research into the stability of social systems in the context of their security. *National Interests of Ukraine*, 2(7), 427–444 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2\(7\)-427-444](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-2(7)-427-444)

Отримано редакцією журналу / Received: 20.06.25

Прорецензовано / Revised: 23.06.25

Схвалено до друку / Accepted: 30.06.25

Nataliia KLYMENKO, DSc (Public Administration), Prof.
ORCID ID: 0000-0001-5223-8166
e-mail: nataliia.klymenko@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

LEGAL ASPECTS OF MANAGEMENT OF NATIONAL STABILITY OF UKRAINE

Background. *In the context of large-scale Russian military aggression, the Ukrainian state is becoming aware of the need to strengthen the state's capabilities in countering modern threats and dangers based on the formation of mechanisms for ensuring the stability of the state. The key priorities for implementing state policy in this area should be the formation of new systems adapted to the constant action of negative factors in order to ensure the national security of Ukraine. The goal. The aim is to study the legal aspects of managing the national stability of Ukraine. The object of the study is the management of the national stability of Ukraine and its legal aspects.*

Methods. *The research methods are modern general and special methods of scientific knowledge, including: analysis - for processing scientific and regulatory sources; inductive and deductive - for analyzing and generalizing information on the topic of the study; forecasting and synthesis - for formulating conclusions and recommendations based on the results of the study.*

Results. *The author reviewed the latest scientific and analytical works devoted to the issues of ensuring national stability. The issues that constitute the main issues of ensuring national stability and the ways that are proposed for their solution are noted. At the same time, the author of the article states that the analysis of research and publications of domestic scientists dedicated to ensuring national stability allows us to conclude that the legal principles of its provision have not been studied in detail by them. Further, consistently, on the basis of the analysis of regulatory legal acts that regulate the provision of national stability, the researcher proposes to fix at the legislative level the definition of the concept of "national stability", by which we propose to understand the strategy of the existence of the state and society, based on the ability to maintain balanced development and adequately respond to external and internal challenges, to resist threats and crises of any origin and nature, to quickly adapt to changes in the security environment and to recover from crisis situations.*

Conclusions. *The conducted research allowed us to reach the following conclusions: the analysis of the works of domestic scientists and regulatory legal acts allowed us to identify the main areas of research on the problems of ensuring national stability and to establish that among scientists and lawmakers there is no single understanding of the interpretation of the content of the concept of "national stability". It was established that national stability, unlike national security, is a broader concept. And the analysis of regulatory legal acts allowed us to conclude that for proper legal support for the management of national stability, domestic legislation should determine the organizational mechanism of the system of ensuring national stability, the distribution of responsibility, coordination of relevant activities, strategic planning, etc. It is worth noting that the study of European experience on the issues raised is promising for further research.*

Keywords: *national security, national stability, legal regulation, critical infrastructure, crisis situations.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflict of interest. The sponsors were not involved in the design of the study; in the collection, analysis or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.